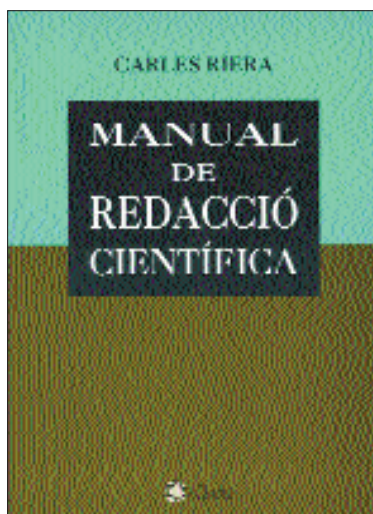

Manual de redacció científica

Carles Riera,
Manual de redacció científica,
Ed. Claret,
Barcelona 2005.

Carles Riera, que, com a lingüista especialitzat en el llenguatge científic català, ens ha anat oferint fins ara, amb preferència, estudis i manuals sobre lexicografia de les ciències experimentals, en el darrer llibre que ha publicat ha portat la seva atenció al que podríem considerar la matriu lingüística en la qual aquell cabal lèxic especial es veu incorporat en qualsevol comunicació, oral o sobretot escrita, de caire tècnic o científic, que sigui feta en la nostra llengua.

Evidentment aquesta matriu lingüística no pot pas ser feta de qualsevol manera, si volem que la comunicació sigui realment ben entesa. I, si bé això es pot aplicar a qualsevol comunicació, en una de temàtica científica diríem que la correcció gramatical hi és gairebé una condició *sine qua non*. En canvi, no és pas estrany de trobar textos amb pretensions científiques en què un ús impecable de la terminologia catalana adient al cas no els eximeix del perill de ser mal interpretats, i això simplement perquè els autors els han redactat malament, amb calcs sintàctics del castellà o de l'anglès, per exemple, talment que semblen a vegades meres transcripcions literals al català de textos escrits originàriament en alguna d'a-

questes llengües, o, si més no, que hi han estat pensats.

Doncs bé, Carles Riera en aquest *Manual de redacció científica* no fa sinó exposar les normes a seguir o també els recursos gramaticals que en cada cas cal triar per a poder transmetre en català, amb exactitud i sense ambigüitats, la informació científica que conté el vocabulari propi del llenguatge d'especialitat el tema del qual es tracta.

L'exemplificació amb què l'autor il·lustra el text ha estat presa de comunicacions procedents del camp de les ciències de la salut. No diríem pas, però, que les observacions que s'hi fan siguin tan sols vàlides per als escrits científics pertanyents a l'àmbit sanitari. Són normes d'obligat compliment i consells a tenir en compte en la redacció de qualsevol mena d'escrit que, a més de ser correcte –d'acord amb les normes gramaticals–, convé que sigui, manllevant els qualificatius del nostre autor, «clar, ordenat, coherent, concís i precís»; com podem veure, mostrant uns requisits dels quals no poden mancar mai, no tan sols els escrits biomèdics, sinó, en general, tampoc qualsevol altre dels discursos científics –i, fent un incís, altrament unes qualitats que no es pot pas dir que desdiguin en qualsevol altra mena d'escrit.

Amb tot, s'ha de convenir que sí que aquest manual de redacció, útil en qualsevol disciplina científica, exposa alguna impropietat en l'ús del llenguatge que sembla trobar-se tan sols en l'argot sanitari. Així, posem per cas, aquesta tirada actual a usar el verb «fer» en el sentit de «causar una malaltia, patir un trastorn» i dir aleshores, per exemple, que un malalt del cor «ha fet un infart de miocardi», en comptes de l'«ha patit».

Carles Riera divideix el seu manual en quatre grans parts: temes generals, temes sintàctics, temes estilístics i temes de puntuació i tipogràfics. En cadascun són exposats d'una manera sistemàtica i minuciosa –diríem que exhaustiva– tots els recursos de què disposa el català per a expressar en cada cas i d'una manera unívoca el pensament a comunicar. En cada punt hi ha l'exemple d'un text on s'infringeix la norma o recurs de què es fa qüestió i, tot seguit, s'hi fa l'esmena corresponent. Sovint una nota a peu de pàgina ens informa de la construcció sintàctica que en aquell cas aplica l'anglès, el llatí dels nostres dies.

Per a donar una mostra de la manera coherent i sistemàtica amb què l'autor tracta totes les qüestions, us remetria als apartats que dedica a les qualitats generals que ha de reunir la redacció de qualsevol text científic. Es-

menta i descriu aquestes condicions avinents en la primera part, i, després, en la part dedicada a temes estilístics, enumera i explica amb detall cadascun dels defectes que s'oposen a aquells atributs. Així, posem per cas, ens farà veure com la manca de concordança, una correlació deficient o els anacoluts són defectes que atempten contra la cohesió; el desordre, evidentment, contra l'ordre, i l'ambigüitat i l'abstractisme, contra la claredat; la redundància o el telegrafisme, contra l'adequació; l'ús impropï, contra l'aptitud, etc.

No sé fins a quin punt pot interessar que esmenti ara alguns dels temes que a mi particularment m'han cridat més l'atenció; ho faig, però, amb la confiança que potser també interessaran a d'altres. Així, la distinció entre l'adjectiu de relació, sempre a posposar al substantiu («malaltia pulmonar»), i l'adjectiu qualificatiu, indistintament a avantposar que a posposar («malaltia greu» o «greu malaltia»); o també, en la perífrasi de probabilitat, la distinció entre probabilitat molt gran i la que és una mera hipòtesi (en què es pot fer servir el condicional). Així mateix, la passiva amb *anar*, el «gerundi anglès», les relacions entre l'oració principal i les subordinades, la construcció reflexiva passiva, les diferències a tenir en compte entre «cap a», «vers» i «envers», tot el referent als marcadors o connectors, etc.

No crec fer cap afirmació exagerada si dic que és pertinent tot el que el doctor Riera prescriu en aquest manual de redacció científica. I útil no sols als científics que han de redactar en la nostra llengua informes o comunicats sobre allò en què treballen, sinó a tothom en general, fins i tot a aquells que en el fet d'escriure hi cerquen primordialment una finalitat estètica. Perquè en aquest manual s'hi exposen amb claredat i detalladament tots els paranys amb què ens podem trobar quan intentem d'explicar per escrit, d'una manera ben entenedora, qualsevol assumpte, sigui la que sigui l'esfera de la llengua a la qual pertanyi; més que més, però, o d'una manera especial, si del que es tracta és d'un escrit informatiu o instrumental, com és el cas de la literatura científica.

Les observacions sobre la puntuació i les convencions tipogràfiques de la darrera part acaben de fer útil aquest manual, i no sols per a ajudar a redactar amb correcció els textos científics, sinó també per a fer-ne una presentació gràfica adequada. ♦

CARLES DOMINGO